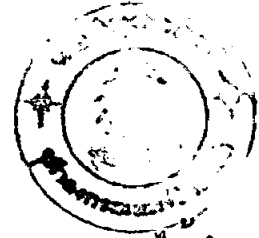

ทฤษฎีของสตีเวนสัน : ลักษณะทั่วไป

ซี แอล สตีเวนสันเป็นนักปรัชญากลุ่มอิมเพรสชันนิสต์ที่สำคัญที่สุด เพราะเขาได้นำทฤษฎีของนักปรัชญากลุ่มเดียวกันคนก่อน ๆ มาขยายความเป็นทฤษฎีที่ละเอียดและสมบูรณ์ขึ้น มีความน่าเชื่อมากยิ่งขึ้น เขาเป็นนักปรัชญาชาวอเมริกัน สนใจการวิเคราะห์จริยศาสตร์เชิงตีค่า โดยเฉพาะ นำสังเกตว่า นักจริยศาสตร์เชิงวิเคราะห์กลุ่มอิมเพรสชันนิสต์เริ่มแรกเป็นชาวอังกฤษเสียเกือบทั้งหมด ยกเว้นคาร์เนกคนเดียวที่เป็นชาวยุโรปแผ่นดินใหญ่ สตีเวนสันจึงเป็นนักปรัชญาชาวอเมริกันคนแรกที่แสดงทฤษฎีแบบอิมเพรสชันนิสต์เอาไว้ งานเขียนชิ้นแรกของเขาตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในรูปของบทความในปี ค.ศ. 1937 นับเป็นเวลาเพียงหนึ่งปีภายหลังจากที่หนังสือ Language, Truth and Logic ของแอรได้รับการตีพิมพ์เป็นครั้งแรก

ลักษณะของงานของสตีเวนสัน

จุดมุ่งหมายของงานเขียนของสตีเวนสันก็คือตอบปัญหาทางจริยศาสตร์เชิงวิเคราะห์ ซึ่งเป็นจริยศาสตร์สาขาที่วิเคราะห์จริยศาสตร์เชิงตีค่า เพื่อที่จะทำให้เข้าใจปัญหา ศัพท์ และวิธีการต่าง ๆ ในจริยศาสตร์เชิงตีค่าได้อย่างกระจ่างแจ้งขึ้น กล่าวคือ ปัญหาที่สตีเวนสันสนใจไม่ใช่ปัญหาที่ว่าเรากำลังทำอะไร แต่คือปัญหาที่ว่า การที่เรากำลังทำอะไรหรือเวลานั้นหมายความว่าอะไร เขาถือว่าการที่จะตอบปัญหาทางจริยศาสตร์เชิงตีค่าเช่น สิ่งหนึ่งดีหรือไม่ นั้น จะต้องเข้าใจความหมายของปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อน เขากล่าวว่า จุดมุ่งหมายแรกที่สุดของงานเขียนของเขาก็คือ อธิบายความหมายของศัพท์ทางจริยะ เช่น "ดี" "ถูกต้อง" "ควร" ส่วนจุดมุ่งหมายข้อที่สองก็คือ อธิบายลักษณะของวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการพิสูจน์หรือสนับสนุนการตัดสินค่าทางจริยะ¹ สตีเวนสันยืนยันว่า งานของเขาเป็นเพียง "...บทนำ

¹C.L. Stevenson, Ethics and Language (New Haven: Yale University Press, 1972), หน้า 1.

สำหรับการศึกษาค้นคว้าในขั้นต่อไป² เป็นการแผ่กว้างทางสำหรับการตอบปัญหาทางจริยศาสตร์เชิงตีค่า โดยที่ไม่ได้ตอบปัญหาใด ๆ ที่อยู่ในขอบเขตของจริยศาสตร์เชิงตีค่า วิธีการของเขาก็คือ พิจารณาปัญหาทางจริยะจากแง่ของการศึกษาภาษาและความหมายของคำ นอกจากนั้นแล้ว ยังใช้วิธีการเช่นเดียวกันนี้ คือ รวบรวมข้อเท็จจริงจากการสังเกตพฤติกรรมของคนเราในกิจกรรมต่าง ๆ แล้วนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน หรือสรุปง่าย ๆ ก็คือ ใช้วิธีการของนักปรัชญากลุ่มประจักษ์วาทนั่นเอง สตีเวนสันกล่าวว่า วิธีการนี้อาจจะเป็นเพียงวิธีการหนึ่งในจำนวนหลาย ๆ วิธีด้วยกัน แต่อย่างน้อยที่สุดก็จะแสดงให้เห็นคุณค่าของความคิดแนวประจักษ์วาท ซึ่งแต่เดิมมาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าความเสื่อมเสียและความสับสนมาสู่วิชาจริยศาสตร์³

ถึงแม้สตีเวนสันจะมุ่งวิเคราะห์ศัพท์และปัญหาทางจริยะ เช่นเดียวกับนักปรัชญาคนก่อน ๆ แต่ขอบเขตการวิเคราะห์ของเขานั้นกว้างขวางกว่า ทั้งนี้เพราะสตีเวนสันใช้คำ "จริยศาสตร์" ในความหมายที่กว้าง กินความถึงการตีค่าด้วยคำ "ดี" "เลว" ทุกชนิด หรืออีกนัยหนึ่งใช้คำนี้ในความหมายที่รวมถึงความลงรอยและความไม่ลงรอยกันในเรื่องทรรศนะคติทุกชนิด การตีค่าที่เกี่ยวกับความประพฤติเป็นเพียงการตีค่าในความหมายที่เฉพาะเจาะจงลงไป มีใช้ในความหมายกว้าง ๆ เป็นเพียงชนิดหนึ่งของการตีค่า มิได้มีลักษณะที่น่าสนใจว่าการตีค่าชนิดอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความประพฤติหรือจริยธรรม ทั้งนี้เพราะการตีค่าชนิดนี้มิได้มีปัญหาทางภาษาหรือทางคำวิธีการที่พิเศษไปกว่าการตีค่าชนิดอื่น ด้วยเหตุนี้เองสตีเวนสันจึงมุ่งที่จะศึกษาศัพท์และปัญหาในการตีค่าโดยทั่วไป มิได้สนใจการตีค่าทางจริยธรรมแต่อย่างใด เขานิยามว่า "การวิเคราะห์ทางจริยะ" ของเขานั้นโดยส่วนใหญ่รวมความถึงสิ่งที่

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 336. "...a prolegomenon to further inquiry."

³ ทฤษฎีที่นักวิพากษ์วิจารณ์เช่นนี้ สตีเวนสันคงจะหมายถึงทฤษฎีของ ไมเคิล สมิท ในสมัยแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรรศนะของแอดัม.

อาร์ บี เพอร์รี่ (R.B. Perry) เรียกว่า "ทฤษฎีคุณค่า"⁴ ทั้งนี้โดยไม่รวมถึงการวิเคราะห์
ศัพท์ที่ใช้ในสุนทรียศาสตร์ และโดยกล่าวถึงการวิเคราะห์ศัพท์ที่ใช้ในวิชาเศรษฐศาสตร์ไว้เพียง
ผิวเผิน เจ โอ อุมสันจึงตั้งข้อสังเกตไว้ว่า "ทฤษฎีการตัดสินค่าแบบอิมิตีฟ อาจจะ
ชื่อเรียกทรศนะ เช่น ทศกกว่าชอ ทฤษฎีจริยศาสตร์แบบอิมิตีฟ"⁵

ผลงานทั้งหมดของสตีเวนสันพอจะแบ่งได้เป็น 2 พวกตามลำดับขั้นของพัฒนาการ
พวกแรกได้แก่ผลงานที่แสดงทรศนะอย่างที่ปรากฏอย่างละเอียดในหนังสือ Ethics and
Language ซึ่งประกอบไปด้วยบทความ 5 บท ที่เขียนก่อนจะตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ อันเป็นบทความ
ที่แสดงทรศนะแบบอิมิตีฟวิสม์ของเขาไว้โดยสังเขป ซึ่งต่อมาสตีเวนสันนำไปขยายความ

⁴ เพอร์รี่ให้คำนิยามทฤษฎีคุณค่าเอาไว้ว่า "ทฤษฎีคุณค่าทั่วไป คือสาขาความรู้ที่รวม
เอาศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีความรู้ จริยศาสตร์ รัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์
สุนทรียศาสตร์ และปรัชญาศาสนา ไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และแยกความแตกต่างของ
ลักษณะเฉพาะของศาสตร์เหล่านี้เอาไว้" R.B. Perry, General Theory of Value
(Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1967), หน้า 9.
เพอร์รี่หมายความว่า สาขาความรู้ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคุณค่าด้วย
ทฤษฎีคุณค่าจึงมีเนื้อหาที่รวมเอาสาขาความรู้เหล่านี้ไว้ด้วย.

⁵ J.O. Urmson, เรื่องเดิม, หน้า 11. "The emotive theory of
value judgements' might have been a better name for the view than
'The emotive theory of ethics'." ที่อุมสันกล่าวนี้ ไม่ได้หมายความถึงเฉพาะ
ทฤษฎีของสตีเวนสันเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงทรศนะของนักปรัชญาอิมิตีฟวิสม์ส่วนใหญ่
ซึ่งก็เป็นความจริงอย่างที่อุมสันกล่าว เพราะจะสังเกตได้ เช่น บาร์นส์มีโลกกล่าวถึงการตัดสิน
ค่าทางจริยะโดยเฉพาะ แดกกล่าวถึงการตัดสินค่าโดยทั่วไป ส่วนคาร์แนป แอร์ และรัสเซล
ถึงแม้จะมุ่งวิเคราะห์ทางศีลค่าทางจริยะโดยเฉพาะ แต่ก็ระบุไว้ หรือกล่าวในทำนองที่มีแนว-
โน้มให้เห็นว่า ข้อสรุปที่ได้นำไปใช้ได้กับคุณค่าชนิดอื่นด้วย.

เป็นหนังสือ Ethics and Language⁶ หนังสือ Ethics and Language และบทความ
 อีก 2 บทความที่เขียนหลังจากตีพิมพ์หนังสือดังกล่าว⁷ และเป็นบทความที่พยายามป้องกันทฤษฎีที่
 แดงไว้ในหนังสือ Ethics and Language ให้พ้นจากคำวิจารณ์โจมตี อีกพวกหนึ่งเป็นผล
 งานที่แสดงให้เห็นว่าสตีเวนสันได้เปลี่ยนทฤษฎีไปจากเดิม ได้แก่บทความ 1 บทความตีพิมพ์ใน
 ปี 1962 บทส่งท้ายของหนังสือ Facts and Values และบทความในหนังสือ Ethics
 and Society ซึ่งมี R.T. De George เป็นผู้จัดพิมพ์⁸ ในปีที่ 5 ถึงปีที่ 9 ของวิทยา-
 นิพนธ์เล่มนี้จะกล่าวถึงทฤษฎีหลักของสตีเวนสันซึ่งเขายึดถือตลอดมาจนถึงปี 1962 ในบท
 ที่ 10 จะกล่าวถึงการที่สตีเวนสันปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทฤษฎีของเขาบางประการตามที่
 ปรากฏในผลงาน 3 ชิ้นหลัง ซึ่งเป็นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของทฤษฎีอิมิติวีสต์

อิทธิพลทางความคิด

สำหรับอิทธิพลทางความคิดที่มีต่อสตีเวนสันนั้นมีมาหลายทางด้วยกัน ในด้านทฤษฎี
 หลักนั้น สตีเวนสันรับเอาทฤษฎีที่นักปรัชญากลุ่มเดียวกับตนในสมัยแรกเริ่มแล้วเอาไว้มำ
 ขยายความเพิ่มเติม ทฤษฎีของนักปรัชญาคนอื่น ๆ ที่สตีเวนสันยอมรับอย่างเปิดเผยไว้ใน

⁶ ไคแก "The Emotive Meaning of Ethical Terms," (1937); "Ethical
 Judgments and Avoidability," (1938); "Persuasive Definitions," (1938);
 "The Nature of Ethical Disagreement," (1948). เขียนในปี 1941 ;
 "Moore's Arguments against Certain Forms of Ethical Naturalism,"
 (1942).

⁷ ไคแก "Meaning: Descriptive and Emotive (1948)"; "The Emotive
 Conception of Ethics and its Cognitive Implications," (1950).

⁸ ไคแก "Relativism and Nonrelativism in the Theory of Value,"
 (1962); "Retrospective Comments,"; "Ethical Fallibility," (1966).

หนังสือ Ethics and Language ว่ามีอิทธิพลต่อทรรคนะของเขานั้นได้แก่ ทรรคนะของ จี อี มัวร์ จอห์น คิวอี้ (John Dewey) และ อาร์ บี เพอร์รี⁹ สำหรับอิทธิพลของทรรคนะของมัวร์นั้นจะไต่ถลาไปถึงไวท์เฮดที่อธิบายเนื้อหาความคิดของสติเวินสัน ส่วนทรรคนะของจอห์น คิวอี้ และ อาร์ บี เพอร์รี ส่วนใหญ่แล้วมีอิทธิพลต่อทรรคนะของสติเวินสันในเรื่องที่เกี่ยวกับคำในคำและคำนอกคำ ซึ่งมีโชทรรคนะหลักของทฤษฎีอิมิตีวิสม¹⁰ และวิทยานิพนธ์เล่มนี้ไต่ถลาไปถึงไวท์ คังนั้นจึงจะไม่กล่าวถึงว่าทรรคนะของผู้เขียนทั้งสองมีอิทธิพลต่อทรรคนะของสติเวินสันในเรื่องดังกล่าวอย่างไร แต่สำหรับทรรคนะของคิวอี้ก็ยังมียุทธิพลต่อทรรคนะของสติเวินสันในอีกแง่หนึ่ง คือในแง่ที่เห็นว่าการตัดสินใจทางจริยะมีหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงหรือปรับทรรคนคติเสียใหม่ อิทธิพลทางความคิดในแง่นี้ไม่มีความสำคัญมากนักต่อการของทฤษฎีอิมิตีวิสม เพราะนักปรัชญาในกลุ่มนี้คนก่อน ๆ ก็กล่าวไว้เหมือนกันว่า หน้าที่อย่างหนึ่งของข้อความทางจริยะคือการกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งกินความรวมถึงการพยายามเปลี่ยนแปลงและปรับทรรคนคติของผู้ฟังอยู่แล้ว ทรรคนะของคิวอี้จะมีอิทธิพลต่อทรรคนะของสติเวินสันอย่างมากที่สุดก็โดยนัยว่า การเปลี่ยนแปลงทรรคนคติเป็นหน้าที่หลัก เป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของข้อความทางจริยะ

ทรรคนะที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของทฤษฎีอิมิตีวิสมมากที่สุด นอกจากทรรคนะของมัวร์ซึ่งจะไต่ถลาไปถึงในภายหลังแล้ว ก็ยังมีทรรคนะของวิตเกินสไตน์¹¹ ทรรคนะของวิตเกินสไตน์มีอิทธิพลในแง่ทฤษฎีภาษา สำหรับทรรคนะของวิตเกินสไตน์ในสมัยแรก คือทรรคนะที่แถลงไว้ในหนังสือ Tractatus Logico-Philosophicus นั้น มีอิทธิพลอย่างเห็นได้ชัด เพราะในหนังสือ Ethics and Language และ Facts and Values สติเวินสันอ้างถึงทรรคนะของวิตเกินสไตน์ในหนังสือ Tractatus เอาไว้อย่างหลายแห่ง แต่ทรรคนะเหล่านี้มีอิทธิพล

⁹ ดู C.L. Stevenson, Ethics and Language, หน้าที่ 12.

¹⁰ เป็นเพียงการนำทรรคนะหลักของทฤษฎีอิมิตีวิสมมาวิเคราะห์ปัญหาเรื่องคำในคำและคำนอกคำ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการนำทฤษฎีอิมิตีวิสมมาประยุกต์ใช้.

¹¹ ดู M. Warnock, เรื่องเดิม, หน้า 107 และ 115-118.

เฉพาะในแง่ที่ให้ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับลักษณะของภาษาเอาไว้ ที่สำคัญที่สุดก็คืออิทธิพลของทฤษฎีของวิตเกินสไตน์ในสมัยหลัง¹² โดยเฉพาะทฤษฎีที่ว่า นักปรัชญาที่วิเคราะห์ภาษานั้นควรจะวิเคราะห์ความหมายของคำตามที่ใช้กันจริง ๆ ในชีวิตประจำวัน มิใช่มีหน้าที่บอกความหมายของคำควรจะเป็นอย่างไร¹³ จะต้องเข้าใจว่าความหมายของคำแต่ละคำ

¹²ทฤษฎีของวิตเกินสไตน์ในสมัยหลังหมายถึงทฤษฎีที่เปลี่ยนแปลงไปจากทฤษฎีในหนังสือ Tractatus เป็นทฤษฎีที่ภายหลังปรากฏอย่างชัดเจนในหนังสือ Philosophical Investigations ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1953 ที่ว่าสตีเวนสันได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีของวิตเกินสไตน์ในสมัยหลัง ไม่ได้หมายความว่าได้รับอิทธิพลจากความคิดที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ เพราะสตีเวนสันแถลงทฤษฎีของเขาไว้ครั้งแรกในปี 1937 และแม้แต่นักหนังสือ Ethics and Language ก็ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1944 เกือบ 10 ปี ก่อนที่หนังสือ Philosophical Investigations จะได้รับการตีพิมพ์เสียอีก แต่หมายความว่า สตีเวนสันคงจะได้รับอิทธิพลจากคำบรรยายของวิตเกินสไตน์ที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ระหว่างปี ค.ศ. 1932-1933 เพราะในหนังสือ Ethics and Language หน้า 290 เองบรรทัดที่ 17 สตีเวนสันอ้างถึงทฤษฎีของวิตเกินสไตน์ที่มาจากคำบรรยายดังกล่าว แสดงว่าสตีเวนสันรู้เนื้อหาของคำบรรยายนี้ และเนื่องจากคำบรรยายนี้เป็นทฤษฎีของวิตเกินสไตน์ในสมัยหลังซึ่งต่อมาพัฒนาไปเป็นทฤษฎีในหนังสือ Philosophical Investigations จึงกล่าวได้ว่า สตีเวนสันรู้ทฤษฎีในสมัยหลังของวิตเกินสไตน์โดยผ่านคำบรรยายเหล่านั้น.

¹³ทฤษฎีเช่นนี้ วิตเกินสไตน์แสดงไว้อย่างชัดเจนในภายหลังว่า "เราจะใช้วิธีเดาว่าคำ ๆ หนึ่งทำหน้าที่อย่างไรนั้นไม่ได้ เราต้องสังเกตการใช้คำ ๆ นั้นและเรียนรู้จากการสังเกตนั่นเอง" L. Wittgenstein, Philosophical Investigations, แปลโดย G.E.M. Anscombe, (พิมพ์ครั้งที่สอง; New York: Macmillan, 1967), หน้า 109e. "One cannot guess how a word functions. One has to look at it use and learn from that."

นี้ซับซ้อน มีความหมายต่างกันในบริบทต่างกัน การแสวงหาความหมายที่แท้จริงของคำนั้น เป็นเรื่องที่เป็นไปได้และไม่พึงปรารถนา¹⁴ การวิเคราะห์ความหมายของคำจึงต้องคำนึง ถึงความซับซ้อนและการแปรไปของความหมาย ทรรกณะ เช่นเมื่ออิทธิพลต่อวิธีการวิเคราะห์ ความหมายของศัพท์ทางจริยะของสตีเวนสันอย่างมาก ในงานเขียนของสตีเวนสันจะเห็นได้ ว่า เขาพยายามวิเคราะห์ความหมายของศัพท์ทางจริยะตามที่คนทั่วไปใช้กันในชีวิตประจำวัน การที่เขายอมรับว่าศัพท์ทางจริยะมีความหมายซับซ้อน มีความคลุมเครือและกำกวม ตลอดจน สร้างรูปแบบการวิเคราะห์ความหมายของศัพท์ทางจริยะเอาไว้สองรูปแบบด้วยกัน แสดงให้เห็นว่าเขาคิดว่าศัพท์ทางจริยะมิได้มีความหมายเพียงความหมายเดียว มิได้มี "ความหมายที่แท้จริงซึ่ง เป็นหนึ่งเดียว" แต่มีความหมายที่ซับซ้อนและแปรไปตามบริบท วิธีการของสตีเวนสัน ที่กล่าวมานี้ แสดงว่าเขาได้รับอิทธิพลจากวิตเกินสไตน์มาไม่น้อยทีเดียว อิทธิพลนี้มีความสำคัญ ต่อพัฒนาการของทฤษฎีอิมิตีวิสม์ในแง่ที่ทำให้สตีเวนสันมิได้พอใจอยู่แต่เพียงการกล่าวว่าศัพท์ ทางจริยะมีหน้าที่แสดงและกระตุ้นทรรกนคติเท่านั้น แต่พยายามที่จะวิเคราะห์ความหมายทาง ภาษาของศัพท์ทางจริยะให้ละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก รวมทั้งวิเคราะห์ความไม่ลงรอยกันทั้งสองชนิด ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อคนเราใช้ศัพท์ทางจริยะในการตีค่า ตลอดจนวิเคราะห์วิธีการที่ใช้ในการโต้แย้ง ทางจริยะ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความหมายของศัพท์ทางจริยะอย่างมาก เป็นผลทำให้ทฤษฎี อิมิตีวิสม์พัฒนาไปจนถึงขีดสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁴ J. Passmore, A Hundred Years of Philosophy (พิมพ์ครั้งที่ 2; Harmondsworth: Penguin Books, 1968), หน้า 425.